

6. Раєвська Я. М. Особливості соціально-педагогічної адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у прийомній сім'ї та школі. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (6). С. 431–434. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2\(6\)_110](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(6)_110). (дата звернення: 30.09.2022).
7. Хлебцевич К. В. Соціальна адаптація дітей-сиріт засобами фізичного виховання і спорту : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Харківська державна академія фізичної культури. Харків, 2007. 21 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОЛОДІЖНИХ КУЛЬТУРНИХ ТРЕНДІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВІДМОВА ПОПРИ ВЛАСНИЙ КОМФОРТ

Ярослава Кобка, Світлана Синепол

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yaroslavakobka@gmail.com, svitlanasinopol@gmail.com*

Науковий керівник: Лілія Кононенко

Постановка проблеми. Колізійні часи, що переживає наразі український народ – воєнна агресія з боку сусідньої країни, криза політичної влади, економічна нестабільність, вимушена міграція громадян тощо, – мають і культурні передумови. Акумулюючи суспільну думку, можна стверджувати що імплементація російської культури, зросійщення практично у всіх сферах суспільного життя були першою сходинкою для розвитку трагічних подій сьогодення, більше з тим – гранично важливою передумовою для них. Упродовж усього періоду незалежної історії українці масово споживали російський контент, цуралися своєї мови, культури. Кожному підлітку були відомі такі співаки як Інстасамка, Моргенштерн, Клава Кока, Раміль, Джоні. Їхня музика лунала з кожної музичної ятки, а відео миттєво поширювалися всіма доступними соціальними мережами. Дошкільнята говорили російською. Студенти із сіл, які переїздили у міста на навчання, переходили на російську, бо цуралися того, що вони із села.

Але від 24.02.2022 р. все змінилося, адже змінилися ми, змінився світ. А найголовніше те, що українці відчули, осмислили й зрозуміли справжнє, шовіністичне ставлення російських виконавців до себе. У відповідь на агресію, реакції росіян були різноманітними: хто замовк, хтось задонатив на армію противника, хтось розмістив «сторіс» із дописом: «Я за мір! Ми братья». Чи можна вважати такі неконкретні дії, без громадянського імперативу, підтримкою? Відповідь на це питання автори статті прагнули знайти упродовж кількох років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останнє десятиліття (з моменту російської агресії) експерти активно досліджують вплив російської культури на українське суспільство. Вони зазначають, що російська культура часто асоціюється з імперськими амбіціями та агресивними діями проти України. Останні роки свідчать про інтенсивні спроби російської пропаганди

впливати на українське суспільство через кіно, телебачення, літературу та інші культурні канали. Посилаючись на дослідження компанії Gradus Research, зауважимо, що з-поміж 1000 опитаних під час анкетування українців майже половина, а саме 45 %, відмовилися повністю від прослуховування російської музики, ще 20 % респондентів стверджують, що не слухали її до війни, близько чверті респондентів (22 %) слухають російський музичний контент, але значно менше, ніж раніше. А 7 % опитаних слухають у тому ж обсязі. Уже сама лише градація ставлення українців до споживання культури країни-агресорки, на наш погляд, є неприпустимою [6, с. 6].

Мета статті. Проаналізувати вплив російського контенту на українців до та після початку повномасштабного вторгнення росії, а також дослідити зміни у ставленні українців до російської мови, культури та виконавців.

Виклад основного матеріалу. Про те, що українцям варто відмовитися від російської музики говорили з 2014 року – початком російської агресії. Проте такий наратив просувався надто повільно. Статистика Apple Music, Spotify та інших платформ, за підсумками останніх років, показувала, що українці продовжують масово слухати російських артистів. Рейтинг виконавців 2021 року в Україні очолив репер Моргенштерн. За ним іде Kizaru та Скриптоніт. Топ виконавиць очолила Альона Швець.

У серпні 2023 ситуація змінилася на краще. Достатньо було зазирнути в той же Apple Music, чарт «Топ-100 в Україні», який ще донедавна стабільно «окуповували» російські хіти. Тепер там понад 70 % пісень – від українських артистів (хоч і без росіян не обійшлося). Повномасштабне вторгнення росії на нашу землю триває понад два роки, але при цьому російські виконавці не покидають українських музичних чартів. Єгор Крід, Анна Асті, MiyaGi & Andy Panda, Marcus та інші, які не засудили геноцид українців та продовжують розважати росіян.

Виразною і достойною є позиція українського шоумена Анатолія Анатоліча: «Я перестав сприймати контент без розуміння позиції людини. Звичайно, що ніхто у нас не може заборонити слухати Басту, але водночас більшість людей таких, як я, викреслили таку музику зі свого списку, а слухають багато крутого українського репу. Коли росіяни дивляться на блогерів, у яких є українське коріння, – а вони мовчать або, як Юра Бардаш, розповідають, що тут бандерівці – це для їхньої пропаганди є супер-скарбом» [7].

Не так давно у Полтаві відбувся цікавий випадок. У клубі молодь розважалася під російську музику, аргументуючи це тим, що їм набридла війна. Скільки б «шоубіз» не наполягав не слухати російську поп-музику, деякі українці все одно виводять її в топи музичних чартів. Донедавна це можна було пояснити лише тим, що частина гонорарів від прослуховувань йде на податки, за які купуються ракети, що бомблять наші міста, і цей аргумент був досить завуальованим. Натомість зараз подібні аргументи набули реальних ганебних рис: прихильники «музики поза політикою» самі почали перераховувати кошти з гонорарів на війну. До прикладу, співачка Інстасамка задонатила на війну в Україні гонорар за пісню «За деньги да» 900 тисяч рублів, які пішли на рахунок

окупантів. Примітним був і її коментар щодо цього: «Гонорар від пісні «За деньги да» я перевела на СВО. Я не знаю, куди підуть ці кошти, чи дійдуть до адресата – гумдопомогу, бронешилети або як там це називається. Але там воює багато моїх ровесників, за яких я сильно переживаю, чого не можу показати у своїй творчості. Але це поки». Співачка так переживає за армію гвалтівників і мародерів, що, схоже, скоро оспівуватиме їхні «подвиги» у своїх хітах. Найабсурднішим є те, що заробити цю суму їй допомогли українці!

На користь російській пропаганді слугує і незвучена позиція деяких українських артистів, які мають популярність в Росії.

Низка українців, які були популярними в Москві до 24 лютого, – Аня Седокова, Регіна Тодоренко, Аліна Астровська з «Ріал О», Асті, Марув, Світлана Лобода, Ані Лорак, Таїсія Повалій, Марі Краймбрері, кілька акторів, – із початком воєнної агресії не надали ані яких коментарів. Таке мовчання створює у російській аудиторії певне уявлення про те, що в Україні дійсно живуть поганці, а українські зірки з великою аудиторією в Росії це не спростовують.

Не можна обійти увагою і співаків, яких українці любили слухати до 24 лютого 2022 року. Серед них особливо популярною була співачка MARUV, яка після повномасштабного вторгнення практично зникла з інформаційного простору. А в пабліках настійно удавала, що росія не нападає на Україну. За війни епатажна зірка з Павлограда (Дніпропетровська область) не зробила жодної заяви щодо агресії РФ, де в неї ще до 24 лютого було заплановано великий тур [1].

Користувачів Тік Току (який, до слова, уряд Євросоюзу пропонує заборонити використовувати як комунікатор) обурило реакція співачки Софії Ротару. Народна артистка України упродовж перших п'яти місяців повномасштабної агресії Росії не дала жодних коментарів з приводу ситуації. Одразу ж і згадався той факт, що співачка не вшанувала пам'ять свого товариша Володимира Івасюка, легенди української музики, під час його похорону, адже на той момент була на гастролях у Москві. Такі факти одразу ж поставили під сумнів громадянську позицію артистки. Однак, перебуваючи в США, пані Софія хоча і не виступає активно проти війни, але часом у мережі публікує дописи, в яких засуджує терористичні дії Росії, і при цьому залишається громадянкою України.

Як бачимо, навіть найменша невизначеність, мовчання, перекручування, «нерозуміння» здатні спричинити обструкцію для зірок шоу-бізнесу, не зважаючи на розмір культурних внесків та масштаб популярності.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну змусило нас, молодь України, переглянути свої погляди, перестати бути аполітичним та зрештою почати підтримувати українське, зокрема й твори мистецтва.

На особливу увагу заслуговує Quest Pistols – група, яка отримала велику популярність завдяки російськомовним пісням. Але після 24 лютого 2022 року музиканти зважилися на серйозний крок: одними з перших почали виконувати свої пісні, зокрема культовий хіт «Ты так красива», українською мовою. Фанати оцінили це гучними оплесками і вигуками підтримки [4, с. 4].

Наступною до патріотичного флешмобу доєдналася популярна співачка Надя Дорофєєва. У лютому 2024 року зірка випустила дуже ритмічну пісню «Разноцветная». Але після 24 лютого для себе вирішила, що хотіла б співати рідною мовою. Вона випустила перший у своїй сольній творчості україномовний альбом «Сенси», а також переклала й деякі хіти. Тепер у неї в репертуарі є і «Разноцветная», і «Різнокольорова» [5].

Культова співачка Оля Полякова також вирішила українізувати свою творчість. Віднедавна артистка переклала свою легендарну композицію «Королева ночі» на українську. Проте її вже встигли «захейтити» у пабліках за не дуже літературний переклад приспіву. Так, в перекладі пісні тепер є слова: *«ти тепер свободний, більше ти не модний»*. Утім, зірка спростувала помилку й зауважила, що в українській мові такі слова є (свобода, мода – й похідні від них прикметники). Крім цього, Оля і в публічному житті перейшла на українську мову, хоча раніше заявляла, що не планує цього робити. Таке рішення може бути пов'язано з тим, що вона разом із подругою та колегою по цеху Машею Єфросиніною отримала порцію «хейту» (ненависті) від фанатів. Шоу-дівчат звинуватили в тому, що навіть після повномасштабного вторгнення вони продовжують вести свою програму «Взросліє дівочки» російською [5].

В останній рік масової популярності набувають переспіви старих українських пісень. У 2023 році на теренах шоу-бізнесу з'явився проєкт Тіни Кароль «Дім звукозапису», у якому надають нового життя старим хітам [3]. Прем'єри кавер-версій, зокрема таких, як «Парова машина», «День і ніч», отримали високі оцінки як критиків, так і споживачів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, війна показала, що небезпека для суверенітету України, ідентичності українців існує не лише у особі політичних колаборантів, а й в особі мистецьких діячів, діячів шоу-бізнесу. І їхня діяльність, громадянська позиція, навіть замовчування ситуації, здатні завдати не меншої шкоди, аніж пряма окупація. Мистецтво є потужною зброєю щодо впливу на ментальність народу, оскільки охоплює велику аудиторію. Тому важливо підтримувати український простір. На наш погляд, ми маємо позбуватися російського контенту в мистецтві, зокрема й у мас-культурі, адже воно є серйозним агентом впливу з віддаленими, наразі майже невидимими, але критичними результатами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус Д. П'ять зірок, які зрадили Україну та «продалися» росії (ФОТО). *RadioТРЕК*. 2022. URL: https://radiotrek.rv.ua/news/p-yat-zirok-yaki-zradili-ukrayinu-ta-prodalisya-rosiyi-foto_300673.html
2. Близько 29 % українців продовжують слухати російських виконавців. *УКРІНФОРМ*. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3707299-blizko-29-ukrainciv-prodovzuut-sluhati-rosijskih-vikonavciv.html>
3. Дім звукозапису. 2024. URL: <https://www.youtube.com/@DimZvukozapysu>
4. Касій М. Війна за незалежність: як змінились українські зірки та їхні погляди з початком великої війни. *24 SHOWBIZ*. 2022. URL:

https://showbiz.24tv.ua/viyina-za-nezalezhnist-yak-zminilis-ukrayinski-zirki-pochatkom_n214081

5. Названо зірок, які переклали свої російськомовні хіти на українську мову. *УНІАН Lite*. 2022. URL: <https://www.unian.ua/lite/music/nazvano-zirok-yaki-pereklali-svoji-rosiyskomovni-hiti-na-ukrajinsku-movu-amp-12004980.html>
6. Поляковська Т. Чому ми досі слухаємо російську музику. *УНІАН Lite*. 2023. URL: <https://www.unian.ua/lite/music/chomu-mi-dosi-sluhayemo-rosiysku-muziku-12392238.html>
7. Серета А. Агресору на руку. Чому не всі українці відмовились від російської музики та кіно. *Радіо Свобода*. 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/propahanda-kultura-kino/32247836.html>

СІМЕЙНІ ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ НА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Любов Куторжевська

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
kutorzhevaska2020@ukr.net*

Постановка проблеми. У зв'язку з повномасштабним збройним вторгненням РФ 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан – це вплинуло на всі сфери суспільних відносин: українці навчилися жити під звуки повітряної тривоги, шукати безпечні місця для роботи, для навчання, робити побутові справи в умовах відключення світла; через військові дії, конфлікти, природні катастрофи багато людей мусили залишити свої домівки, родину, друзів та звичний спосіб життя, набувати статус внутрішньо переміщеної особи. Зважаючи на той факт, що на території України і надалі відбуваються активні бойові дії, не зменшується потік сімей вимушених переселенців, щоденно зростає кількість дітей, розлучених з батьками, кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених родинного оточення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливо травматичним спостереження військових дій, – стверджують науковці, – є для дітей, у тому числі і молодшого шкільного віку, з огляду на обмеженість їх життєвого досвіду, вразливість та незрілість дитячої психіки. Для дитини складно зрозуміти, що відбувається в родині, місті, країні, чому дітям разом із сім'єю необхідно змінювати місце проживання, залишати школу та своїх друзів, що призводить до переживання безпорадності, тривоги, страхів, виникнення стресових розладів [2, с. 240]. Особливі труднощі дітей пояснюються поєднанням двох груп чинників. По-перше, – стверджує В. М. Заїка, – молодший шкільний вік – складний період, коли змінюється соціальна ситуація розвитку і дитина вимушена знайти нову соціальну нішу, опанувати нову для неї роль – учня, що вимагає від неї застосування широкого спектру механізмів емоційної саморегуляції. По-друге, поява тривоги у такої категорії дітей обумовлюється життєвими обставинами, в яких вони опинилися [2, с. 240]. На